

İki şereket

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

İki şereket İKİ ŞEREKET

Ýer titrän wagty düşürilen wideoýazgylarda täze gurlan «karton» jaýlaryň ýykylyşy ýatlamalarymy birnäçe ýyl yza saratdy. Žurnalistligimiň on iki ýyly Ankarada geçipdi.

Döwrüň giň gerimli jaý-gurluşyk işleri syýasatyň ünsünden düşmedi. Mysal üçin Stambulyň Pendik-Kurtköý (Sabiha Gökçen adyndaky) howa menzili dowamly göz astyndady. Özem Mejlisde iki gezek derňew komissiýasy guruldy. Käbir syýasatçylar Ýokary Diwana ugradylmak islendi we ş.m.

Kurtköýde Ösen Tehnologiýa-industriýa parkynyň gurulmagy hakda karar çykarylandan soň 1988-nji ýylda maksatnama güýje girdi. Türkiýäniň dünýäde bäsdeşlik güýjüni artdyrma maksatly şu maksatnama täzeçillik-innowasiýa esasly industrial goldawy, ylmy we tehnologiýa barlaglary ösdürmegi we bilim sistemasyny gurşap alýardy. Munuň özi «Türk Kremniý jülgesi» maksatnamasy diýmegi aňladýardy.

* * *

Maksatnama üçin maliýe çeşmesini tapmaga ilki howa menziline gurup, işletmek meýilleşdirildi. Gerekli koordinasiýa, meýilnamalaşdyryş, döwlet eýeçiligine geçirme, infrastruktura goýumlary üçin Gorag-senagat uprawleniýesine tabşyryk berildi. Maksatnamanyň tutumy uludandy: ýygnaşyklara DPT, TÜBİTAK, TOBB, İTÜ- ODTÜ ýaly uniwersitetler, TSE, SHGM, DHMİ, DLH, THY, MSB, KOSGEB, TUSAŞ ýaly raýat-jemgyýetçilik howa ýük daşyýjy guramalar gatnaşdy.

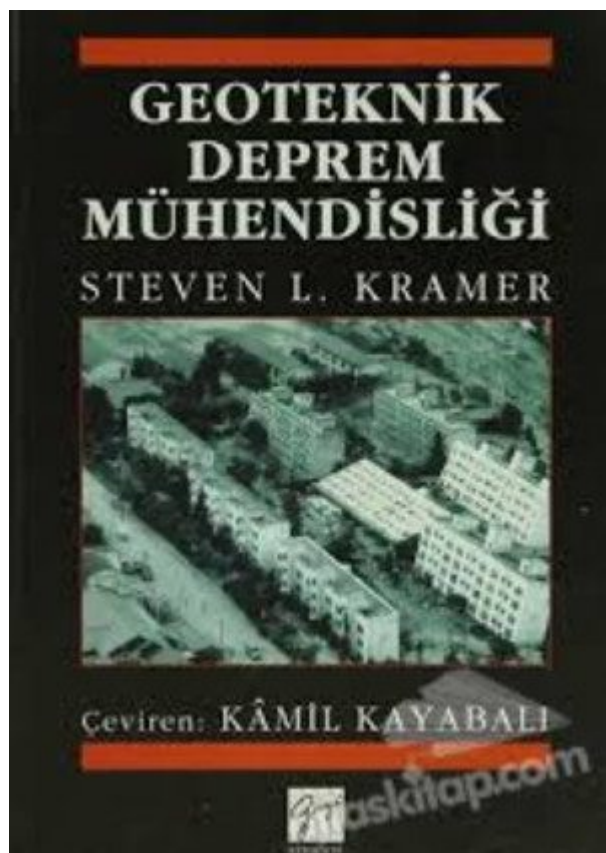
Ylmy-tehnologiýanyň talaplaryna laýyk howa menzilineň gurluşygy örän eserdeňlik bilen alnyp barylady.

Gurluşyga jogapkär edilip Transport ministrliginiň garamagyndaky Demirýollar, portlar we howa meýdanlary boýunça gurluşyk işleri müdirligi bellendi. Jikme-jikliklerine girip durjak däl... Netijede:

Howa menziline gurmak işi üçli konsorsiuma ynandyldy: **Alarko-Metiş-Eko** şereketleri...

Jümle-jahana buýsanç bilen gürrüňi berilýän – ösen tehnologiýalar bilen gurşalan Sabiha Golden howa menzilineň

başga bir aýratynlygy bardy: howa menzili 8.00 ballyk ýer sarsgynyna çydamlydy. Ýeri-de ýörite saýlanyp-seçilip alynypdy we bek presslenipdi.

* * *

«Alarko»-nyň Ishak Alatonyň we Üzeýir Garihiň şereketidigini-hä bilýänsiňiz.

A beýleki ikisi?

Ankara merkezli «Metiş», «Eko» hem uly işleri bitiren tanymal gurluşyk firmalarydy.

«Metiş» Liwiýa ýaly ýurtlarda iş alyo baran şereketleriň biridi. Mysal üçin, ABŞ-nyň Ganadaky, Malidäki, Päkistandaky, Rumyniýadaky, Gürjüstandaky, Katardaky binalaryny we nadstroyka taslamalaryny edipdi. Onuň eýesi Kadir Sewer Türk Kontraktorlar bileleşigine (Türk Müteahhitler Birliği) uzak wagtlap başlyklyk etdi.

«Eko» hem ýurduň içindäki we daşyndaky onlarça uly taslamalary ýerine ýetiren gurluşyk şereketidi. Ýörite ugurlary-da howa menzilleridi: Izmiriň Adnan Menderes adyndaky, Bodrummyň Milas, Konya, Kayseri, Malatýa, Elazığ, Diýarbakır, Bandyрма,

Akhisar, Muş, Batman, Merzifon bilen NATO-nyň Injirlikdäki howa menzillerini, Balaton amerikan harby howa menzilleri... Eýesi-de Ibrahim Ýaýkyrandy.

Ankarada žurnalist bolup işlänleriň bu şereketleri bilmeýäni ýokdur.

Ýöne:

Ýer titremesine çydampy gurluşyk alyp barýan «Metiş»-dir «Eko» howa menziliniň gurluşygyny tamamlandan soň bankrotlaryny talap etmäge mejbur boldy. Bu gurluşyk firmalary sarsgyna çydamly binalaryň çykajylaryna döz gelip bilmedilermi? Gürrüňsiz, birden köp sebäp bardy olaň batmagyna...

* * *

Gepi şunça daşdan aýlamagymyň sebäbi sözümiň başynda ýazan täp-täze «karton öýleriň» ýykylýan wideogörnüşi boldy! Kime gaharlanyp bileris?

Raýat diş-dyrnak bolup ýygnan puluny berip öý satyn alýar. Ol nirden bilsin kontraktor jaý guranda nähili gurluşyk materiallaryny ulanypdyr, öý ýer sarsgynyna çydamlymy? Nirden bilsin, häkimligiň jaý gurulýan wagty gözegçilik

edenini-etmänini?

Nirden bilsin döwlet ýer etýudy ýaly sarsgyndan öň iş alyp bardymy? Kanunçylyk namalaryny ýerine ýetirmegi talap etdimi?

Hiç kimiň öz işini etmändigine ýene bir gezek şaýat bolduk!

Döwlet ýer titremänkä etmeli işini eden bolsa, XXI asyrda şindizem şeýle uly weýrançylyk bolarmydy?

Seýsmiki kartada Türkiýäniň 92%-niň köp ýer titreyän zolakda ýerleýändigini görmek bolýar. Şular ýaly ajy hakykata we bolup geçen şunça ýer titremelerine garamazdan döwlet nämüçin ýatan çöpi galdyranok? Döwlet nämüçin diňe tomaşa edip oňýar?

Döwletiň barlygynyň düýp sebäbi – halkyna ýagşylyk etmekdir, ölüme itermek däl.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 10.02.2023 ý. Publisistika